

Prikaz monografije
Prof. dr Mile Vuković: Poremećaji komunikacije kod
traumatskih oštećenja mozga

Izdavač: Univerzitet u Beogradu - Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Nedavno je u izdanju Univerziteta u Beogradu - Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju izašla monografija „**Poremećaji komunikacije kod traumatskih oštećenja mozga**“ autora dr Mileta Vukovića, redovnog profesora Univerziteta u Beogradu - Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju. Knjiga je napisana na 342 strane.

Profesor dr Mile Vuković se poduhvatio teškog zadatka da svojim radom dâ doprinos dvema važnim, do sada zanemarenim oblastima: poremećajima komunikacije i traumatskim oštećenjima mozga. U monografiji su vešto inkorporirani sadržaji poremećaja govora, jezika, komunikacije i kognicije kod traumatskih oštećenja mozga. To je inače prva knjiga ovog tipa u našoj sredini i predstavlja dragocen prilog sveobuhvatnom, interdisciplinarnom sagledavanju posledica moždane traume. Traumatska oštećenja mozga su pojava epidemijskih razmera, češća od svih drugih neuroloških bolesti, a ipak im se ne poklanja odgovarajuća pažnja. Sa druge strane, poremećaji komunikacije predstavljaju skup različitih modaliteta kojima ljudski rod razmenjuje informacije od kojih neki ostaju i van svesti osobe koja komunicira. Trauma mozga u velikoj meri narušava različite moždane sisteme neophodne za komunikaciju, manje ili više očit, nekad vrlo suptilno, što se odražava kako na samu osobu tako i njenu okolinu utičući negativno na ukupnu socijalnu komunikaciju pa samim tim i na kvalitet života.

Profesor Vuković se uhvatio u koštac sa ovom temom sa njemu svojstvenom sistematičnošću i erudicijom obuhvatajući sve relevantne oblasti, predstavljajući problem iz različitih uglova uvodeći tako

čitaoca u višedimenzionalni svet komunikacije i njenih poremećaja. Monografija je napisana na 342 strane, u okviru kojih se nalazi 12 poglavlja, literatura, prilozi, ideks pojmova i indeks imena.

Prvo poglavlje, **Trauma glave**, opisuje opšte epidemiološke podatke, patofiziologiju i kliničke karakteristike ove oblasti. Drugo poglavlje, **Poremećaji komunikacije: opšti pojmovi**, uvodi čitaoca u pojmove govora, jezika i komunikacije dajući mehanizme njihovih poremećaja, simptomatologiju, vodeći računa kako o verbalnim tako i neverbalnim oblicima komunikacije. U trećem poglavlju, **Pristupi proceni neafazičkih poremećaja jezika**, autor iznosi metode procene različitih modaliteta i nivoa komunikacije. Takođe je naglašen i socijalni kontekst čitavog problema bez koga se ostaje na nivou didaktičke deskripcije bez ekološke validnosti celog koncepta. Četvrto poglavlje, **Poremećaji pragmatike**, daje niz informacija o ovom značajnom području, u opštem smislu, a posebno u kontekstu traumatskih ozleda mozga. Naročito se ističe odnos pragmatike i poremećaja različitih neuropsiholoških funkcija usled žarišnih traumatskih ozleda mozga. Peto poglavlje, **Poremećaji komunikacije kod dece**, opisuje različite uzroke traume glave kod dece i potom daje razvojnu perspektivu ovog problema pružajući kompetentan pregled simptomatologije, procene i terapije. Posebno u šestom poglavlju, **Poremećaji kognitivnih funkcija**, navode se sve tipične i česte kognitivne disfunkcije koje takođe učestvuju u komunikaciji. U prikaz su uključeni: pažnja, pamćenje, vizuelna percepcija, egzekutivne funkcije, poremećaji inteligencije i frontalnih funkcija kako kod odraslih tako i kod dece. Sedmo poglavlje, **Skrining poremećaja kognitivnih sposobnosti**, daje didaktički i taksativno tok procene kognitivnih funkcija odnosno neuropsihološke dijagnostike kod odraslih i kod dece. Ovo je od posebnog značaja s obzirom da mozak uvek deluje kao celina i tek poznavanje svih jakih i slabih snaga kognitivnog funkcionisanja daje uvid u kognitivne kapacitete što je veoma važno za dalji tretman ovih bolesnika. U osmom poglavlju, **Tretman poremećaja komunikacije**, autor naglašava sve relevantne aspekte tretmana dajući istovremeno i individualni i timski pristup. Na kraju poglavlja su dati i primeri vežbi koje se koriste u ove svrhe što, uz sve ostale teorijske i praktične aspekte knjige, predstavlja dragoceni doprinos domaćoj literaturi na ovu temu dajući kompozitni aspekt koji i na širem planu predstavlja hvale vre-

dan poduhvat. U devetom poglavlju, **Dizartrija**, dati su „periferni“ aspekti govora koji su od ne manjeg značaja u predavanju informacije, kako na kognitivnom tako i emocionalnom nivou. Pored preglednih opisa svih karakteristika dizartrije na kraju poglavlja je detaljno obrađen i njen tretman. Skoro redovno kod nas zanemarena oblast afazilogije su i poremećaji gutanja. Upravo je ovo i tema desetog poglavlja, **Poremećaji gutanja**. Dat je celokupan prikaz gutanja, od fiziologije, preko patologije do dijagnostike i tretmana. Ovo je značajan doprinos rasvetljavanju problema gutanja koji će svim stručnjacima iz ove multidisciplinarne oblasti biti od velikog značaja. Jedanaesto poglavlje, **Teorija uma i socijalne veštine**, pokazuje autorov senzibilitet za važne aktuelne teme kliničkih neuronauka i širok dijapazon njegovih kompetencija. Jedna od najaktuelnijih tema kognitivne neurologije današnjice je Teorija uma koja predstavlja značajnu interpersonalnu dimenziju, prevazilazeći autoorijentisanost osobe i omogućava sagledavanje mentalnog i emocionalnog stava druge osobe, što je neophodno za empatiju. Socijalna komunikacija spada u socijalnu kogniciju koja sve više dobija na značaju kao naučna tema u koju nas autor uvodi svojim jasnim prikazom. U dvanaestom poglavlju, **Studije slučajeva**, dati su prikazi odraslih bolesnika ali i dečijeg i adolescentnog uzrasta sa poremećajima komunikacije, iz bogatog praktičnog iskustva autora. Profesor Vuković je pažljivo izabrao didaktički najeklatantnije slučajeve poremećaja komunikacije i dao iscrpan prikaz toka ispitivanja ovih bolesnika.

Posle dvanaestog poglavlja je data obimna i savremena literatura koja nije lišena ni svoje istorijske dimenzije što ukazuje na kontinuitet interesovanja profesora Vukovića u ovoj složenoj oblasti. Naveden je i veliki broj autocitata što je još jedna potvrda kontinuiteta i kvaliteta autorovog profesionalnog bavljenja i emocionalne angažvanosti u ovim oblastima bez kojih nema ni uspeha. Kao čitaoci uvek imamo koristi od prikaza dijagnostičkih instrumenata koji se koriste, u ovom slučaju u oblasti traumatskog oštećenja mozga. Takođe postojanje indeksa pojmova i indeksa imena veoma koristi u proučavanju svake knjige, a posebno kada se radi o složenoj oblasti traumatskog oštećenja mozga datoj iz multiplih aspekata.

U monografiji imponuje znalački izbor materijala, komponovanje poglavlja, kritički pristup literaturi i bogato nastavno, naučno i prak-

tično iskustvo autora. Profesor Vuković nam je još jednom podario štivo koje ćemo sa interesovanjem čitati, koristiti u svakodnevnom radu i ponovo se njemu vraćati da i sami, bar delom, uronimo u ove tako složene i važne ali i izazovne oblasti, na čemu smo mu veoma zahvalni. Toplo preporučujemo monografiju „**Poremećaji komunikacije kod traumatskih oštećenja mozga**“ logopedima, defektolozima drugih provenijencija, neurolozima, psihijatrima, neuropsiholozima i neurolingvistima, kao i svim drugim stručnjacima koji se bave različitim aspektima komunikacije i traumatskih oštećenja mozga.

Prof. dr Dragan M. Pavlović
Univerzitet u Beogradu - Fakultet za specijalnu
edukaciju i rehabilitaciju